

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, סמדר שאול

כרך 5, גיליון 4, אפריל 2017

תוכן העניינים

- מתנגדים לשימוש בנשק כימי, מסתייגים ממדיניות טראמפ: תגובת גולשים איראנים לתקיפה האמריקאית
בסוריה 3
- התקיפה הכימית בח'אן שיח'ון: גט כריתות פלסטיני למשטר הסורי 5
- "אוהבים אותך, טראמפ!": תגובות גולשים סורים לתקיפה האמריקאית 7

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות ע"ש דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון אפריל של **ביהייב**. בגיליון הנוכחי נסקור את תגובות הגולשים ברשתות לתקיפה הכימית שבוצעה בעיירה ח'אן שיח'ון שבסוריה המיוחסת למשטר אסד, ולמתקפה האמריקאית שבוצעה בתגובה לה. רבים בקרב ציבור הגולשים האיראני מציגים התנגדות נחרצת לשימוש בנשק כימי, וחלקם אף מטילים את האחריות לתקיפה על משטר אסד, באופן שאיננו מובן מאליו בהתחשב בברית האיראנית-הסורית. זאת בשעה שמניעיו של טראמפ בתגובה הצבאית נתונים לביקורת ולחשדנות מרובה; התגובות בקרב גולשים פלסטינים משקפות במידה רבה את הפוליטיקה הפלסטינית הפנימית, אך גם את הקשריה הגאופוליטיים, והן נחלקות בין אלה המבקשים להתנער מתמיכתו המסורתית של המשטר הסורי בבעיה הפלסטינית, לבין אלה המבקשים לשמר את תמיכת המשטר ובעלי בריתו; לסיום, נעסוק באופוריה של הגולשים הסורים ותקוותם שהתקיפה האמריקאית הינה סנונית ראשונה המבשרת על שינוי מדיניות ארה"ב באזור והגברת המעורבות של הקהילה הבינלאומית.

קריאה מהנה!

מתנגדים לשימוש בנשק כימי, מסתייגים ממדיניות טראמפ: תגובת גולשים איראנים

לתקיפה האמריקאית בסוריה

ד"ר רז צימט

תקיפת בסיס חיל האוויר הסורי בעיר חומס שבמערב סוריה על-ידי צבא ארה"ב בלילה שבין ה-6 ל-7 באפריל עוררה תגובות מעורבות ברשתות החברתיות באיראן, המשקפות את עמדתו המורכבת של הציבור כלפי המשבר הנמשך בסוריה. מחד גיסא, גולשים הצדיקו את התקיפה שהתרחשה על רקע מתקפת הגז במחוז אידליב שיוחסה למשטר אסד, ואשר הביאה למותם של למעלה ממאה אזרחים, בהם ילדים רבים. מאידך גיסא, טענו גולשים אחרים כי הפעולה האמריקאית חושפת את צביעות המערב ביחס להתרחשויות במזרח התיכון, והטילו ספק ביעילותה.

הפגנת סולידריות עם קורבנות המתקפה הכימית בסוריה, בהשתתפות משפחות קורבנות המתקפה הכימית העיראקית שבוצעה ביוני 1987

בימים שקדמו לתקיפה האמריקאית בסוריה התעוררה ביקורת חריפה ברשתות האיראניות כלפי התקיפה הכימית באידליב, הגם שהגולשים נחלקו בדעתם בשאלת האחריות לתקיפה. בעוד שחלק מהם הטילו את האחריות על הנשיא אסד, אחרים הטילו בכך ספק בטענה שלא היה לו עניין להשתמש בנשק כימי בשעה שהוא זוכה להישגים משמעותיים במערכה נגד המורדים. הביקורת באיראן נגד השימוש בנשק כימי במסגרת מלחמת האזרחים בסוריה אינה חדשה ומשקפת את הרגישות הרבה לשימוש בנשק מסוג זה בקרב אזרחי איראן, שנפלו בעצמם קורבן למתקפה כימית מצד שליט עיראק, סדאם חוסיין, במלחמת איראן-עיראק.

המתקפה הכימית באידליב עוררה מחדש את הביקורת לא רק נגד הנשיא אסד, אלא גם נגד המשך התמיכה האיראנית במשטר. "עד כמה אנחנו מדינה עלובה, שאנו תומכים במי שמשליך פצצות כימיות על ראשי האזרחים בעוד שאנו בעצמנו היינו קורבן של פשע כזה", ציף אחד הגולשים.¹ אין זו הפעם הראשונה שהתערבות איראן בסוריה מעוררת ביקורת ציבורית, בעיקר מצד חוגים המזוהים עם המחנה הרפורמיסטי. גילויי ביקורת בולטים נשמעו לאחר השימוש שעשה המשטר הסורי בנשק כימי נגד מתנגדיו בקיץ 2013, כמו גם בעקבות החרפת משבר הפליטים הסורים. אף על פי שלביקורת זו אין השפעה מעשית על מדיניותה של איראן כלפי סוריה, היא משקפת את עמדתם של חלקים בציבור האיראני שאינם שבעי רצון ממדיניותה הרשמית של ארצם.

על רקע המתקפה הכימית באידליב, ניתן להבין את גילויי התמיכה מצד גולשים איראנים בתגובה הצבאית האמריקאית. רבים מהם הדגישו כי אף שאינם תומכים בנשיא טראמפ, הרי שתגובתו הייתה הכרחית ומוצדקת, במיוחד לאחר שמונה שנות ממשל הנשיא אובמה שהתעלם מפשעיו החמורים של המשטר בדמשק. מספר גולשים יצאו נגד הסתייגותם העקרונית של פעילי זכויות אדם באיראן ובמערב משימוש באופציה צבאית, וטענו כי דווקא הם היו צריכים להצדיק פעולת ענישה בתגובה למסע ההרג האכזרי שמשטר אסד מנהל נגד אזרחיו. הם הדגישו כי מי שאחראי למלחמה הנמשכת בסוריה הוא הנשיא

אסד ולא ארה"ב וכי אילו הסכים הנשיא הסורי לקיים בחירות חופשיות בארצו לפני ארבע שנים, היה ניתן למנוע את המשך המשבר ושפיכות הדמים.² חלק מהגולשים צידדו בפעולה חריפה אף יותר מצד ארה"ב, ובכלל זה הפצצת ארמונו של הנשיא אסד. הדרך היחידה, לטענתם, לשים קץ למלחמת האזרחים הנמשכת בסוריה היא באמצעות חיסול משטרו של אסד, וכי פעולה צבאית מוגבלת לא תימנע את המשך הטבח שהוא מבצע באזרחיו.³

לצד ההסתייגות העקרונית שביטאו פעילי זכויות אדם מהשימוש באופציה הצבאית, היו מי שפקפקו ביעילות הפעולה. אלה טענו כי לא זו בלבד שאין היא מסייעת בפתרון המשבר, אלא שהיא עלולה להאריך את מלחמת האזרחים ולהביא להסלמתה. הם הביאו כהוכחה את התערבותה הצבאית של ארה"ב בעיראק, שדרדרה את המדינה למלחמת אזרחים עקובה מדם. מספר גולשים טענו כי יש לפעול בדרכים אחרות על מנת להביא לסיום המשבר ולסייע לקורבנות מלחמת האזרחים. "במחיר של 50 טילי טומהוק היה ניתן לספק מזון במשך שנה ל-2,000 משפחות של קורבנות המלחמה בסוריה", כתב אחד הגולשים.⁴

מדיניות ארה"ב עמדה אף היא תחת ביקורת והוצגה כנגועה בשיקולים פוליטיים, נוכח התעלמות הממשל האמריקאי מזוועות ומפשעים אחרים המתרחשים במזרח התיכון מדי יום, כולל מותם של מאות ילדים כתוצאה מהמתקפות האוויריות שמבצעת ערב הסעודית בתימן.⁵ גולשים רבים הזכירו את היעדר התגובה של ארה"ב כאשר איראן הותקפה בנשק כימי במלחמת איראן-עיראק, והמשך תמיכתה בסדאם חוסיין חרף התקיפה. "היכן היו טילי השיוט האמריקאים בשעה שסדאם חוסיין תקף את הערים והכפרים באיראן בנשק כימי?", צייץ אחד הגולשים.⁶ לטענת המבקרים, מדיניות ארה"ב במזרח התיכון מוכיחה כי התקיפה בסוריה לא נבעה מדאגה כנה לאזרחי סוריה אלא משיקולים הקשורים ברצונו של הנשיא טראמפ לשפר את מעמדו מבית. רבים מהם הזכירו את עמדתו של טראמפ נגד התערבות אמריקאית בסוריה לאחר התקיפה הכימית הראשונה שביצע משטר אסד נגד המורדים בקיץ 2013. טענה נוספת שהועלתה נגד הנשיא טראמפ הייתה שבשעה שהוא פועל צבאית בסוריה כדי להגן כביכול על אזרחים חפים מפשע, הוא מונע בצו נשיאותי את כניסתם של פליטים סורים לארה"ב.⁷

ביקורת נשמעה גם כלפי רוסיה, שחרף תמיכתה במשטר הסורי לא מנעה את התקיפה האמריקאית והסתפקה בגינוי דיפלומטי. התגובה הרוסית הוצגה על-ידי חלק מהגולשים האיראנים כהוכחה לכך שלא ניתן לסמוך על מוסקבה, ושאיראן צריכה לסמוך על עצמה בלבד בכל הקשור להבטחת ביטחונה.⁸ ברקע לעמדה זו ניתן לציין את החשדנות העמוקה המאפיינת את יחסם של האיראנים כלפי רוסיה. הדבר ניכר, למשל, בביקורת הפנימית החריפה שהתעוררה באיראן בעקבות ההיתר שנתנו שלטונות איראן באוגוסט 2016 למטוסי קרב רוסיים להשתמש בשדה התעופה הצבאי בעיר המדאן שבאיראן לתקיפת יעדים בסוריה.

בשולי השיח סביב התקיפה האמריקאית בסוריה התייחסו מספר גולשים להשלכות הפעולה האמריקאית על המצב הפנימי באיראן ערב הבחירות לנשיאות, הצפויות להיערך ב-19 במאי. חלק מהגולשים, במיוחד בקרב תומכי הנשיא רוחאני, טענו כי הפעולה הצבאית בה נקט הנשיא טראמפ מוכיחה את הצורך לשוב ולבחור בנשיא המתון רוחאני כדי למנוע הסלמה בעימות בין איראן לארה"ב. בשעה שטראמפ משגר טילים לעבר סוריה, אסור לבחור נשיא איראני קיצוני, צייץ עיתונאי בעיתון הרפורמיסטי "אעתמאד".⁹ בתגובה, לעג לו אחד ממתנגדי הנשיא רוחאני וטען כי דברי העיתונאי מזכירים לו ילד שמוכן להיכנע לסחיטת בני-כיתתו ולשלם להם, ובלבד שלא יכו אותו.¹⁰

התגובות ברשתות האיראניות לתקיפה האמריקאית בסוריה מצביעות על עוצמת ההתנגדות בקרב אזרחי איראן לשימוש בנשק כימי הנובעת מניסיונם ההיסטורי. התנגדות זו מייצרת ביקורת ציבורית חריפה כלפי המשטר הסורי ואף נכונות להצדיק במקרים מסוימים פעולה צבאית אמריקאית כנגדו. בד בבד, משתקף בשיח חשש מפני השינוי במדיניות האמריקאית במזרח התיכון בעידן הנשיא טראמפ, שעלול בראיית האיראנים לחולל הסלמה גם ביחסים בין איראן לארה"ב ואף להביא לעימות צבאי בין שתי המדינות. האירוע מאפשר גם הצצה לעמדתו המורכבת של הציבור האיראני ביחס למעורבותה הצבאית של איראן בסוריה המעוררת מדי פעם ביקורת ציבורית, במיוחד סביב אירועים הממחישים את אכזריות המשטר הסורי הנתמך על-ידי מדינתם.

התקיפה הכימית בח'אן שיח'ון: גט כריתות פלסטיני למשטר הסורי

ד"ר מיכאל ברק

מראות הזוועה של הרוגי התקיפה הכימית בכפר ח'אן שיח'ון שבסוריה, בהם ילדים רבים, מעמיקים את השסע בין הפלסטינים למשטר הסורי, שהחל להיווצר מאז פרוץ מלחמת האזרחים בסוריה לפני כשש שנים.¹¹ ציבור הגולשים הפלסטיני ברשתות, בהם תומכי חמאס, פתח וארגונים אחרים ברצועת עזה, בגדה המערבית ובפזורה, גינו מפה לפה את התקיפה, ותבעו למצות את הדין עם האחראים. בשעה שתומכי הפתח בגדה ייחסו את התקיפה למשטר הסורי וביקשו להתנער מתמיכתו המסורתית בכל הקשור לבעיה הפלסטינית, נמנעה הנהגת חמאס מלהאשימו בצורה ישירה. ואולם, היו גם שדחו את ההאשמות בדבר מעורבותו של המשטר הסורי, בעיקר פעילי שמאל פלסטינים נתמכי המשטר, שאף הציעו תיאוריית קונספירציה בדבר מעורבותן של מדינות המערב, ישראל ומספר מדינות ערב בתקיפה.

כרזה בגנות אסד, עם הכיתוב "סבלנות רוצח. מחר תשלם את המחיר", מתוך רשת טוויטר

גולשים פלסטינים רבים הביעו זעזוע עמוק מהתקיפה הכימית שאירעה בכפר הסורי, ותיארו את האחראים לפעולה "טרוריסטים". כך לדוגמה, כתב גולש מבית-לחם כי התקיפה הינה "בושה למצפון האנושות. דמם של חפים מפשע נשפך. יש לשים סוף לרודנות ולהעניש את הפושעים". גולשים אחרים הביעו ביקורת על שתיקת העולם ובייחוד העולם הערבי נוכח הזוועות, כפי שכתבה גולשת מהגדה: "מה אם לאום הילדים הללו היה בריטי [?!]. הרי שאז היה מתעורר העולם ולא היה פסיבי. אפילו מנהיגי מדינות ערב היו מגנים ומוחים. אך הילד הזה הוא ילד ערבי, והכל נותר אותו דבר מלבד הדרך [בה] מתים ילדי סוריה".¹² מחמד אל-סלטאן, ראש מועצת הסטודנטים באוניברסיטה האסלאמית בעזה, מחה אף הוא: "נשים וזקנים עומדים בפני השמדה קולקטיבית נוכח שתיקה בינלאומית וערבית".¹³ אחרים הצרו כי התקיפה מחריפה את מלחמת האזרחים.

בלאל מחמד עבד אל-עאל – הילד מעזה בסרטון שעלה לחשבון הפייסבוק שלו בגנות אסד

בין המגיבים, בלטו גולשים פלסטינים שהאשימו את משטרו של אסד ברצח עם. כך לדוגמה בלאל מוחמד עבד אל-עאל, נער עזתי ששיריו בגנות ישראל והלל שנשא למפגעים הפלסטינים הבודדים, זוכים לתמיכה ברחוב הפלסטיני. הלה העלה לפייסבוק סרטון ובו בתי שיר ארסיים בגנות אסד, בהם כונה האחרון "רוצח ציוני". הוא הדגיש כי שפיכת דמם של מוסלמים הינו קו אדום וכי אסד יישא בתוצאות.¹⁴ ברמאללה קיימו פעילים עצרת מחאה בגנות הפעולה הסורית,

במסגרתה דחו במפגיע את הסיוע הסורי לקידום הבעיה הפלסטינית בטענה שהמשטר מבצע השמדת עם. המפגינים הניפו שלטים עם הכיתוב "פלסטין מתנערת מפשעיו של הקצב בדמשק", ו"אין רצון לקבל מפתחות לירושלים כשהן טבולות בדמם של ילדים". בנוסף, תבעו המפגינים את שחרור כל האסירים הפלסטינים השוהים בבתי כלא בסוריה, והסרת המצור ממחנה הפליטים הפלסטיני ירמוכ הנמצא דרומית לדמשק.¹⁵ תביעה זו הושפעה מקמפיין רשתי נרחב, המנוהל מאז ינואר השנה בידי פלסטינים-סורים הדורשים לחשוף פרטים לגבי גורל 12,000 אסירים פלסטינים העצורים בסוריה, תחת התיוג "איפה העצורים".¹⁶

ואולם, היו גם מי שבחרו להצניע את עמדותיהם לגבי זהות התוקפן. בעיקר בלטה הנהגת החמאס שגינתה את התקיפה הכימית, אך נמנעה מלהפנות האשמה ישירה כלפי המשטר הסורי, ככל הנראה, על רקע היחסים המסורתיים המורכבים של חמאס עם משטר אסד. ערב מלחמת האזרחים נמנתה חמאס על ציר ההתנגדות (המקאומה) שסוריה הייתה גם היא חברה בו, אך היחסים הטובים השתבשו קשות בעקבות מלחמת האזרחים וסגירת משרדי חמאס בדמשק בקיץ 2012. היחסים הקרובים ההם עם המשטר הסורי משמשים גם כיום ככלי לניגוחה של חמאס על ידי יריביה מבית ובראשם הפתח. חרף זאת, נראה כי לעת עתה מבקשת הנהגת חמאס שלא לצאת נגד המשטר הסורי על פשעיו נגד האוכלוסייה האזרחית, ובוחרת להתמקד בגינוי התקיפה עצמה בלבד. כך לדוגמה, כתב עזת אל-רשק, בכיר בחמאס, בחשבון הטוויטר שלו: "חמאס מגנה באופן מפורש את הטבח המכוער אשר קרה היום [...] ואת השימוש בנשק כימי נגד התושבים".¹⁷ עם זאת, בקרב תומכים של חמאס שאינם מחויבים לשיקולי הרחבים של ההנהגה, עלו גם גינויים ישירים וחרिפים יותר שלא יישרו קו עם מדיניות ההנהגה. הדבר בא לדוגמה לידי ביטוי בהפגנת מחאה שקיים תא הסטודנטים של חמאס "אל-כתלה אל-אסלאמיה" בעזה, במסגרתו כונה המשטר הסורי "פושע הנושא באחריות לטבח", והונפו שלטים עם הכיתוב "ח'אן שיח'ון נחנקת", ו"ילדי סוריה מתים".¹⁸

בעוד האחרונים הכירו בקיומה של התקיפה, הרי שבקרב פעילי שמאל פלסטינים בסוריה ומחוצה לה, דוגמת תומכי ארגון החזית העממית לשחרור פלסטין הזוכה לתמיכת המשטר הסורי, היו מי ששללו את עצם התרחשותה, או למצער, ניקו את המשטר הסורי מאשמה. טה אל-ח'טיב, פרשן פלסטיני המתגורר במצרים, היטיב לייצג עמדה זו. לטענתו, התמונות של הילדים ההרוגים בח'אן שיח'ון הן מזויפות והדיווחים על תקיפה כימית שקריים. יתר על כן, ארה"ב לא הצליחה להציג אף לא תמונה אחת המוכיחה כי פצועי התקיפה שהו בבתי חולים בטורקיה. לדבריו, ישראל וטורקיה טמנו באדמת ח'אן שיח'ון מטעני גז כימי בתקווה שיתפוצצו בעקבות מתקפה סורית, כדי שיהיה ניתן להאשים את המשטר בביצוע טבח

ולחשיר את דעת הקהל העולמית לתקיפה בסוריה.¹⁹ גולש פלסטיני בעל דעות שמאליות מסוריה כתב כי כשם שארה"ב זייפה נתונים אודות הימצאותו של נשק כימי בעיראק כדי להצדיק תקיפה בעיראק, היא מבקשת כעת להציג מצג שווא דומה בסוריה. היו גם מי שביקשו לנצל את ההתרחשויות בסוריה לטובת הגברת ההתנגדות כלפי ישראל. דוגמה לכך בדברים שכתב תמים אל-ברע'ותי, משורר פלסטיני השוהה במצרים ותומך במשטר הסורי, שטען כי "הפעולה הברברית" מסבכת את סוריה במלחמת-עדות ומעמיקה את השסע, וכי הפתרון היחיד להיחלץ ממלחמת העדות טמון בעיבוי ההתנגדות נגד ישראל על ידי ריכוז הכוחות בדרום.²⁰

מנגד, גידפו גולשים פלסטינים בסוריה ומחוצה לה את תומכי המשטר הסורי על התעוזה הפסולה להביע סולידאריות עם "רב המרצחים בשאר אל-אסד", וברמאללה אף קראו "לא לשמאל אשר עומד לצדו של בשאר".²¹ אחד הגולשים תמה כיצד ישנם פלסטינים העומדים לצדו של אסד בעוד היהודים מביעים סולידריות עם ילדי ח'אן שיח'ון.²²

התגובות ברשתות לטבח בח'אן שיח'ון ולמשטר הסורי הן ביטוי לקרע עמוק בקרב חלקים גדולים בעם ובציבוריות הפלסטינית שהקשריה הפוליטיים הפנימיים, כמו גם הגיאופוליטיים, גולשים ומשפיעים על היחס כלפי הסוגיה שאיננה לכאורה קשורה ישירות לעניין הפלסטיני. הימנעות הנהגת חמאס מהאשמה מפורשת של המשטר הסורי והליכתה בין הטיפות מצביעה על דילמה קשה, ראשית בשל החשש מכריתה מוחלטת של מה שנותר מהקשרים הטובים בעבר עם סוריה, ולא פחות מכך עם בעלת בריתו המרכזית של אסד, איראן. עמדה זו שמציגה הנהגת חמאס, כמו גם העדר נכונות אמתית של ההנהגה הפלסטינית בגדה המערבית לקדם את בעיית האסירים הפלסטינים בכלא הסורי, עלולה לתקוע תריז בין הפלסטינים בפזורה להנהגה הפלסטינית בכללותה, החמאסית והפתחאית. השיח מלמד גם על האופן בו משפיעה העמדה הפרו-סורית האדוקה של פעילי שמאל פלסטיניים על סירובם להכיר בפשעי המשטר באופן שלדעת גולשים רבים מהווה ביטוי לאובדן המוסר והדרך שלהם.

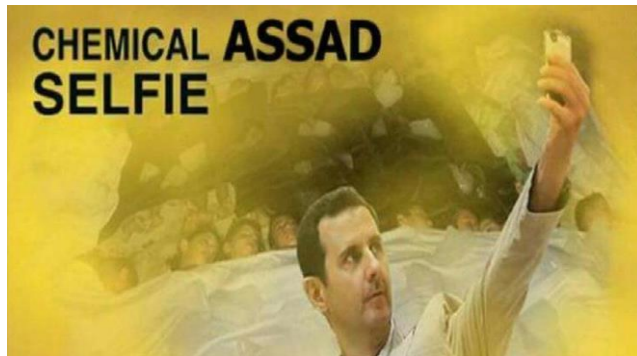
"אוהבים אותך, טראמפ": תגובות גולשים סורים לתקיפה האמריקאית

אדם הופמן

ב-7 באפריל, שיגרו משחתות אמריקאיות 59 טילי שיוט לעבר בסיס אל-שעיראת של הצבא הסורי, בתגובה למתקפה הכימית שהתרחשה בעיירה ח'אן שיח'ון שלושה ימים קודם לכן, ויוחסה על-ידי המורדים הסורים ורוב מדינות העולם למשטר אסד. התקיפה האמריקאית הובילה לתגובות חריפות מצד פעילים ופליטים סורים ברשתות החברתיות שביטאו כאב וזעם כלפי המשטר, לצד אופוריה ואופטימיות נוכח ההתערבות האמריקאית. באופן סוריאליסטי, הפך נשיא ארה"ב, דונלד טראמפ, הידוע באמירותו השנויות במחלוקת ביחס לאסלאם ובניסיונותיו להחיל צו הגירה שנועד למנוע את כניסתם של מהגרים מוסלמים לארה"ב, ליקירם של סורים רבים. אי-אפשר להבין את גילויי התמיכה המפתיעים הללו בנשיא טראמפ ללא מה שנתפש על-ידי סורים רבים בתור התנהלותו הפאסיבית של ממשל אובמה והעמידה מנגד של הקהילה הבינלאומית ביחס לנעשה בסוריה מאז פרוץ המלחמה במדינה.

ההתקפה הכימית שהתרחשה ב-4 באפריל בעיירה ח'אן שיח'ון,²³ הביאה למותם של לכל הפחות 86 בני אדם, רובם נשים וילדים, לפי ה"מצפה הסורי לזכויות אדם".²⁴ מתוך בדיקות מעבדה שערכו מדענים

בריטים וטורקיים, נמצא כי החומר הכימי שבו נעשה שימוש היה גז סארין.²⁵ שלא במפתיע, נשיא סוריה, בשאר אל-אסד, הכחיש את האחריות של המשטר הסורי למתקפה וטען ש"המתקפה הכימית פוברקה לחלוטין".²⁶

כרזה שהופצה במסגרת הקמפיין הרשתי "אסד הכימי", מתוך רשת טוויטר

המתקפה הכימית זכתה לגינויים חריפים ברחבי העולם, ועוררה תגובות זועמות מצד פעילים סורים ברשתות. תגובות אלו הופצו במסגרת קמפיין וירטואלי שהושק בטוויטר תחת התיגו "אסד הכימי", בערבית ובאנגלית.²⁷ בציוצים שהופצו במסגרת הקמפיין, פורסמו תמונות גופותיהם של ילדים שנהרגו במתקפה ודברי זעם כלפי אסד. לדברי גולש סורי: "העולם לא ישכח את פשעו של אסד בסוריה ואת הרג הילדים על-ידי [אסד] הכימאי".²⁸ בחשבון המזוהה עם המהפכה הסורית, הופצה קריאה לפעילים ברשתות להשתמש בתיגו זה למטרה כפולה – גינוי הטבח שהתרחש בח'אן שיח'ון, ואזכור "טבח אל-עיוטה אל-שרקיה ב-2013", מתקפה כימית קטלנית שבוצעה באוגוסט 2013 ויוחסה אף היא למשטר הסורי, אשר גרמה למותם של מאות בני אדם.²⁹ בציוץ אחר, הוצגה תמונתו של אסד המצלם את עצמו, כשברקע גופות ילדים, קורבנות המתקפה הכימית בח'אן שיח'ון, בשילוב הכיתוב "סלפי כימי" (ראו תמונה).³⁰

המתקפה הכימית בעיירה הסורית הובילה לא רק לגינויים בינלאומיים, אלא באופן חריג גם לתגובה צבאית של ארצות הברית כנגד המשטר הסורי. טראמפ הצהיר שהמתקפה "שינתה את דעתו" בנוגע לאסד ו"חצתה הרבה מאוד קווים".³¹ אמירה זו הייתה בבחינת תזכורת לאמירתו המפורסמת של נשיא ארה"ב לשעבר ברק אובמה מאוגוסט 2012, שקבע "קו האדום" כאזהרה למשטר אסד בנוגע לשימוש בנשק כימי שאינו נאכף בפועל, חרף השימוש שיוחס למשטר הסורי בנשק זה. כתגובה למתקפה בח'אן שיח'ון, הצהיר הנשיא טראמפ כי הפעולה הצבאית הינה בבחינת אינטרס של "הביטחון הלאומי העליון של ארה"ב למנוע ולהרתיע מהפצה ושימוש בנשק כימי קטלני".³²

התקיפה הצבאית האמריקאית הייתה הראשונה שבוצעה מצד הקהילה הבינלאומית כנגד המשטר הסורי מאז פרוץ מלחמת האזרחים במדינה במרץ 2011, ומהווה משום סימון קו חדש ותקיף מצד ממשל טראמפ כלפי השימוש של משטר אסד בנשק כימי. בשל כך, היא עוררה תגובות נלהבות מצד סורים רבים. דוגמה לכך נמצא בתגובתה של באנא אל-עאבד, הילדה בת השבע שהתפרסמה בעולם בזכות ציוציה בטוויטר מחלב הנצורה.³³ לאחר התקיפה צייצה אל-עאבד בחשבונה: "אני ילדה סורית שסבלה תחת בשאר אל-אסד ופוטין. אני מקדמת בברכה את פעולתו של דונלד טראמפ כנגד הרוצחים של עמי".³⁴ בציוץ שפרסם גולש סורי המתגורר כיום בשבדיה נכתב "כפליט סורי, מעולם לא דמיינתי שאומר זאת: תודה לך דונלד טראמפ על שהפצצת את המשטר שעקר אותי, בבקשה עשה עוד".³⁵ קאסם עיד, מורד סורי לשעבר

תמונתו של דונלד טראמפ עם הכיתוב "אנחנו אוהבים אותך", מתוך רשת

טוויטר

שנמלט לארצות הברית, כתב ש"כסורי וכניצול הטבח של הנשק הכימי של אסד [ב-2013] אני רוצה להודות לנשיא ארצות הברית על תקיפת הדיקטטור, נתת לי תקווה [.] שאלוהים יברך אותך, אדוני!"³⁶ בראיון שהעניק עיד לרשת CNN אמר ש"במשך יותר משש שנים ביקשנו [מהעולם] הגנה, וכיום בפעם הראשונה זה קרה. כיום, לשם שינוי, אסד נושא באחריות לפשעיו כנגד האנושות." הלה הפציר בטרמפ שלא להסתפק בתקיפה זו ולפעול ליצירת אזורים אסורים לטיסה בסוריה, כמו גם לחסל את מטוסי חיל האוויר הנותרים של אסד, על מנת למנוע מהמשטר את האפשרות לחזור ולהפציץ את אזרחי המדינה.³⁷ ראיון זה זכה עד כה ליותר מ-3.6 מיליון צפיות ביוטיוב.

ביטוי נוסף לתמיכת הגולשים הסורים בתקיפה האמריקאית התקבל בשינוי תמונת הפרופיל של משתמשים רבים לזו של טראמפ, אליה נלווה הכיתוב בערבית "אנחנו אוהבים אותך" (מנחבכ), שהפך במהרה ל"מם" שהופץ בקרב משתמשי טוויטר סורים.³⁸ החלפת תמונת הפרופיל היוותה משום ביטוי הערכה כלפי טראמפ, ובה בעת התרסה כלפי אסד ששלטי חוצות הנושאים את דמותו לצד הכיתוב "אנחנו אוהבים אותך" מתנוססים ברחבי דמשק. תמונה וכיתוב זה נפוצים גם בקרב תומכי המשטר הסורי ברשתות.³⁹

המתקפה הכימית בח'אן שיח'ון הייתה האפיזודה האחרונה במסכת הזוועות המוכרת זה מכבר ממלחמת האזרחים בסוריה. בשונה מאירועים קודמים, הובילה הפעם לתגובה אמריקאית חריגה נגד המשטר הסורי. ספק גדול אם תקיפה זו תגרום לשינוי פני המערכה בסוריה, או תוביל להצלת חייהם של אזרחים סורים הנתונים להתקפות יומיומיות מצד משטר אסד. ואולם, בהיעדר אפשרויות מעשיות עבור האוכלוסייה האזרחית להתנגד למשטר ולשנות את דינמיקת הלחימה במדינה, הרשתות מהוות מרחב המאפשר הבעת מחאה, זעם ותסכול כלפי פעולות המשטר, כמו גם אפשרות לביטויי סאטירה ושמחה לאיד על התקיפה האמריקאית נגדו. השיח הנלהב ברשתות ממחיש את כמיהתם של סורים רבים להתערבות בינלאומית משמעותית בסוריה, שתביא לסיום מלחמת האזרחים המתחוללת במדינה, ותינתן מענה לאסון ההומניטרי שנלווה לה.

¹ <https://twitter.com/Ravankav/status/849315838767321088>

² <https://twitter.com/saeed HK /status/850297910013173761>

³ <https://twitter.com/mohammmmmmmadk/status/850313262013054978>

⁴ <https://twitter.com/AhmadDastaran/status/850232762518839299>

⁵ <https://twitter.com/tousheh/status/850201155623714816>

⁶ <https://twitter.com/halVlid/status/85021377530167298>

⁷ <https://twitter.com/febrahimzade/status/850241597568503808>

⁸ <https://twitter.com/faridsob/status/850484166885912576>

⁹ <https://twitter.com/mhmehrzad/status/850181718921400320> ;

<https://twitter.com/faridsob/status/850484166885912576>

¹⁰ <https://twitter.com/ahaddarvishi70/status/850310073654145024>

¹¹ ביוני 2016 פרסם המרכז הפלסטיני למחקרים מדיניים וסטטיסטיים בראשות חיליל שקאקי ברמאללה, סקר דעת קהל שהציג ירידה בתמיכת הפלסטינים במשטר הסורי, בשל הדיכוי הברוטלי שמפעיל המשטר נגד האוכלוסייה הסונית במדינה.

נמצא כי רק 18% מכלל הפלסטינים תומכים במשטר הסורי. לסקר המלא: <http://www.pcpsr.org/ar/node/659>

¹² <https://www.facebook.com/QudsN/videos/1495713600505536/> : 4.4.17

¹³ https://www.youtube.com/watch?v=Z_11fhAdgNA : 5.4.17

¹⁴ <https://www.facebook.com/1036742203042741/videos/1472675109449446/> : 6.4.17 העותי, בלאל מוחמד עבד אל-עאל, פורסם סרטון נוסף של נער אחר הקורא למנהיגי העולם הערבי להתעורר ולסייע למוסלמים, לא רק בסוריה, אלא גם באפגניסטן, פלסטין ובמקומות נוספים.

¹⁵ <https://www.facebook.com/QudsN/videos/1495713600505536/> : 4.4.17

- ¹⁶ <http://mdpal.info> : #وين_المعتقلين ; ראו גם אתר "מרכז תיעוד עצורים ונעדרים פלסטינים בסוריה"
- ¹⁷ https://twitter.com/izzat_risheq/status/849316986660298753 : 4.4.17
- ¹⁸ # حلب_تحترق ; 5.4.17 https://www.youtube.com/watch?v=Z_11fhAdgnA ;
- ¹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=urflXEr8gMk> : 8.4.17
- ²⁰ <https://www.facebook.com/taha.elkhatib.9/posts/1909678462608905> ;
- ²¹ <https://www.facebook.com/tamim.albarghouti.7/posts/10158389809450364> : 4.4.17
- ²² <https://www.facebook.com/yarmok.news/videos/1283714618371061/> : 5.4.17
- ²³ <https://www.facebook.com/QudsN/videos/1495713600505536/> : 4.4.17
- Anne Barnard and Michael R. Gordon, "Worst Chemical Attack in Years in Syria; U.S. Blames Assad". *The New York Times*, April 4, 2017. <https://www.nytimes.com/2017/04/04/world/middleeast/syria-gas-attack.html>
- ²⁴ "The Syrian Observatory for Human Rights continue documenting the casualties of the black Tuesday's massacre in Khan Shaykhun, death toll rises to 86 about two third of them are children and women", *Syrian Observatory for Human Rights*, April 5, 2017. <http://www.syriahr.com/en/?p=64193>
- ²⁵ Foreign & Commonwealth Office and Sir Geoffrey Adams, "54th Special Session of the Executive Council", Gov.UK, 13 April 2017. <https://www.gov.uk/government/speeches/54th-special-session-of-the-executive-council> ; "Turkish health minister says tests confirm sarin use in Idlib attack", *Reuters*, April 11, 2017 <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-turkey-chemical-idUSKBN17D10L>
- ²⁶ "Syria's Assad says Idlib chemical attack 'fabrication': AFP interview", *Reuters*, April 13, 2017 <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-assad-idUSKBN17F1NE>
- ²⁷ #بشار_الكيمائي; Chemical_Bashar
- ²⁸ <https://twitter.com/wa991522/status/851820861820678146>
- ²⁹ <https://twitter.com/2011Hsr/status/851814761876553728>
- ³⁰ <https://twitter.com/RevolutionSyria/status/851918833506029569>
- ³¹ "Trump says chemical attack in Syria crossed many lines", *Reuters*, April 6, 2017 <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-idlib-idUSKBN1770YU>
- ³² Barbara Starr and Jeremy Diamond, "Trump launches military strike against Syria", *CNN*, April 7, 2017. <http://edition.cnn.com/2017/04/06/politics/donald-trump-syria-military>
- ³³ "ילדות תחת התופת של חאלב : בת שבע מתעדת את חייה בעיר הנצורה", *וואלה! חדשות*, 3 באוקטובר 2016. <http://news.walla.co.il/item/3002605>
- ³⁴ <https://twitter.com/AlabedBana/status/850252389114200065>
- ³⁵ <https://twitter.com/miladkawas/status/850235991709237248>
- ³⁶ <https://twitter.com/QZakarya/status/850200124680581121>
- ³⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=s3uaf1NFxXc>
- ³⁸ ; <https://twitter.com/AbuSulaymanMM3/status/850251053333225472> ; <https://twitter.com/QatarPl/status/850346978407890944> ; <https://twitter.com/omarghabra/status/850207129424113664>
- ³⁹ ; https://twitter.com/bayloun_husseini/status/852836785730318336 ; <https://twitter.com/mayushka313/status/852233710183297025> ; https://twitter.com/Sohayb_Masri1/status/852232123784331264 ; <https://twitter.com/syrianresist/status/852265204398391296>